

Yansıtıcı Düşünme Düzeyini Belirleme Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yansıtıcı Düşünme Düzeyini Belirleme Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32802>

 z

Yansıtıcı Dönme Düzeyini Belirleme  l e?i (YDDB ), bireylerin yansıtıcı dönme becerilerinin ve e?ilimlerinin seviyesini ölçmek amacıyla Türkçeye uyarlanm?? 16 maddelik bir psikometrik araçtır. Ölçek, 4 alt boyutta yap?land?r?lm??t?r: Al??kanlık, Anlama, Yansıtma ve Kritik Yansıtma. Ba?ol ve Evin-Gencel (2013) taraf?ndan gerçekle?tirilen geçerlik ve güvenirlik  al??mas?nda, hem A klayıcı hem de Do?rulamalı Faktör Analizleri kullanılarak  l e?in kuramsal yap?s? do?rulanm??t?r. YDDB , e?itim bilimleri alan?nda  rencilerin  renme süreçlerini de?erlendirmede önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Yansıtıcı dönme, faktör analizi, ölçek uyarlama, psikometri, yap? geçerli?i, güvenirlik.

Yazarlar

G l?ah Ba?ol, ?pek Evin-Gencel

Amaç

 l e?in temel amac?, bireylerin kendi  renme süreçleri, deneyimleri ve kar??la?tıklar? sorunlar hakk?nda ne düzeyde bilinçli, ele?tirel ve sistematik bir ?ekilde döndüklerini belirlemektir. Bu araç, özellikle yüksekokul kurumlarında  rencilerin yansıtıcı dönme düzeylerini tespit ederek e?itim programları ve üretim yöntemlerinin etkinli?ini de?erlendirmeye olanak tanır.

YDDB , ele?tirel dönme ile yak?ndan ili?kili olan yansıtıcı süreçleri nicel olarak ölçerek, e?itim ara?tırmacıları ve uygulayıcıları de?erli veriler sunar.  l e?in uyarlanması, Türk kültür ve dil yap?s?na uygun, bilimsel standartlara sahip bir  l me aracın?n literatüre kazandırılması sa?lanm??t?r.

Yap?

Yansıtıcı Dönme Düzeyini Belirleme  l e?i, yansıtıcı dönme kavramın? dört temel alt boyutta ele alan çok boyutlu bir yap?y?  l mektedir. Bu alt boyutlar, bireyin dönme sürecindeki farklı a?amaları ve e?ilimleri temsil eder. Ölçek toplam 16 maddeden olumaktadır ve her alt boyutta 4 madde yer almaktadır.

Ölçek kapsamındaki dört alt boyut ?unlardır:

Al??kanlık: Bireyin dönmeden, otomatik olarak gerçekle?tirdi?i eylemleri veya rutinleri ifade eder. D nsel sürecin en d k seviyesini temsil eder.

Anlama: Öretilen veya kararlaştırılan kavramlar ve bilgileri temel düzeyde kavrama yeteneğini ifade eder.

Yansıtma: Bireyin kendi eylemlerini, beklentilerini yöntemlerini sorgulama ve alternatif yollar üzerine dönme çabasının içerir. Bu, aktif bir yansıtıcı dönme sürecini gösterir.

Kritik Yansıtma: En üst düzey yansıtma biçimi olup, bireyin sadece eylemleri değil, aynı zamanda temel varsayımlarını, inançlarını ve hatta benlik algısını sorgulamasını ve dönüştürmesini ifade eder.

Geçerlik

YDDBÖ'nün geçerlik çabaları kapsamlı bir şekilde yürütülmüştür. Ölçeğin yapı geçerliğini tespit etmek amacıyla veri seti rastgele ikiye bölünmüştür. Birinci yarıda Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanırken, ikinci yarıda Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Bu çift faktör analizi yaklaşımları, orijinal çalışmada ortaya konan kuramsal dört faktörlü yapının Türkiye örneğinde de doğrulandığını göstermiştir.

Ayrıca, ölçeğin benzer ölçekler dayanaklı geçerliliği (uyum geçerliliği) incelenmiştir. Bu amaçla, YDDBÖ puanları ile California Eleştirel Dönme Ölçeği (CCTST) puanları arasındaki korelasyon incelenmiştir. Elde edilen korelasyon katsayılarının yeterli düzeyde olması, YDDBÖ'nün ölçtüğü yapıyı, eleştirel dönme gibi benzer yapılarla teorik beklentilere uygun bir ilişki içinde olduğunu ve ölçeğin arzu edilen yapıyı ölçtüğünü kanıtlamıştır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, iç tutarlılık ve zamana bağlı kararlılık açısından değerlendirilmiştir. İç tutarlılık güvenirlik katsayısı olarak yaygın kullanılan Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Bu katsayının elde edilen değeri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü ve iç tutarlılığının yeterli düzeyde olduğunu göstermiştir.

Ek olarak, Spearman Brown İki Yarı Güvenirlik katsayısı da hesaplanarak iç tutarlılık bulguları desteklenmiştir. Ölçeğin zamana karşı kararlılığını (test-tekrar test güvenirliği) belirlemek amacıyla, belirli bir süre aralığından sonra aynı katılımcılara ölçek tekrar uygulanmıştır. Test-tekrar test korelasyonlarının yeterli düzeyde olması, katılımcıların ölçeğe verdikleri cevapların zaman içinde kararlılık gösterdiğini ve ölçeğin güvenilirliğini pekiştirdiğini ortaya koymuştur.

Faktör Analizi

YDDBÖ'nün yapısal bütünlüğünü ortaya koymak için iki aşamalı faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Veri seti rastgele iki bölüme ayrıştırılmıştır. Birinci grupta, ölçeğin temel boyutlarını keşfetmek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmış ve dört alt boyutlu yapı elde edilmiştir.

İkinci grupta ise, AFA sonucunda elde edilen ve orijinal teorik yapıyı temsil eden dört faktörlü modelin örneklem verisiyle ne kadar uyumlu olduğunu test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA sonuçları, modelin uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğunu ve orijinal çalışmada ortaya konan kuramsal yapının (4 alt boyut ve 16 madde) Türk kültürüne uyarlanan formda da doğrulandığını göstermiştir. Bu, ölçeğin güçlü bir yapı geçerliliği kanıtı sunmaktadır.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: 16 maddeden oluşan, dört alt boyutlu, öz bildirim (self-report) ölçeği.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite öğrencileri (eğitim bilimleri alanındaki katılımcılarla geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır).

Yaş Grubu: Yetikin (Genellikle yükseköğretim öğrencileri)

Popülasyon Detayları: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, yükseköğretim düzeyindeki öğrencilerden oluşan bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: 5'li Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır (1= kesinlikle katılıyorum - 5= kesinlikle katılmıyorum). Yüksek puanlar yansıtıcı dönme düzeyinin yüksek olduğunu gösterir.

Anahtar Kelimeler

Yansıtıcı, eleştirel dönme, öğrenme süreçleri, psikolojik ölçme, güvenirlik katsayısı, Cronbach Alpha.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımları: Mevcut değil.

Kurum E-posta Adresleri: basol_g@hotmail.com

Yazma Adresi: Makale referansında belirtilen ilgili kurum adresi.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, Gülşah Başol ve Şpek Evin-Gencil tarafından 2013 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanım izinleri ve telif hakları, sorumlu yazar Gülşah Başol ile iletişime geçilerek öğrenilebilir. Sorumlu yazarın iletişim adresi: basol_g@hotmail.com.

Ölçeğin orijinal makalesi ve bazı ek dokümanları, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri dergisinin sayfasında (kuyeb.com) ve aşağıdaki PDF bağlantısında mevcuttur.

Orijinal PDF dokümanı bu bağlantıdan indirilebilir: yansitici-dusunme-duzeyini-belirleme-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Başol, G. ve Evin-Gencil, Ş. (2013). Yansıtıcı Düşünme Düzeyini Belirleme Ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 929-946.

Yansıtıcı Düşünme Düzeyini Belirleme Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemiştir. Ölçek, 4 alt boyut ve 16 maddeden oluşmaktadır.

Alişkanlık (4 madde): Bazı etkinlikler üzerinde çalışırken onları ne yaptığımı düşünmeden yapabiliyim.

Anlama (4 madde): Bu ders, öğretim elemanı tarafından öğretilen kavramları anlamamı gerektirir.

Yansıtma (4 madde): Bazen diğerlerinin bir şeyi yapma yöntemini sorgular ve daha iyi bir yol düşünmeye çalışırım.

Kritik Yansıtma (4 madde): Bu dersin sonucu olarak kendime bakma tarzımı değiştirdim.